

Pöytäkirjat, viranhaltijapäätökset ja lausunnot

MH § 61

Kainuun liitossa on valmistunut seuraavat

Kokouspöytäkirjat:

-

Viranhaltijapäätökset:

-

Muut kuin em. päätökset:

Maakuntajohtaja Pentti Malinen:

Muu päätös (§ 4): Kainuun Venäjä-strategian seurantaryhmän nimeäminen

Aluekehitysjohtaja Heimo Keränen:

Hankintapäätös (§ 2): Selvitys Kainuun biotalouden aluetalousvaikutuksista

Lisätietoja päätöksistä hallintopäällikkö Harri Turkulainen, puh. 044 710 0866 tai sähköpostitse osoitteella etunimi.sukunimi@kainuu.fi

Lausunnot:

1) Suunnittelujohtaja Hannu Heikkinen ja maankäyttöasiantuntija Martti Juntunen ovat 12.5.2014 antaneet Turvallisuus- ja kemikaalivirastolle seuraavan sisältöisen lausunnon:

"LAUSUNTO KAIVOSLUVASSA ANNETTAVIEN YLEISTEN JA YKSITYISTEN ETUJEN TURVAAMISEKSI TARPEELLISTEN MÄÄRÄYSTEN ANTAMISESTA JA VAKUUDEN MÄÄRAAMISESTÄ

Turvallisuus- ja kemikaalivirasto (Tukes) on pyytänyt kaivoslain (106.2011/621) 3T §:n nojalla Kainuun liiton lausuntoa Sotkamon Tyvisuon (KaivNro 6323) kaivosluvassa annettavien yleisten ja yksityisten etujen turvaamiseksi tarpeellisten määräysten antamisesta ja vakuuden määräämisestä.

Tyvisuon kaivospiirin kaivoskivennäiset ovat talkki ja nikkeli. Tyvisuon kaivospiiritoimitus on valmis, mutta kaivoskirjaa ei ole annettu. Toimintaa varten on ympäristölupa ja alueella on suoritettu koelouhintaa.

Kuulemisen peruste on kaivoslain (621/2011) 181 §. Kaivosviranomaisen on määrättävä vakuuden laji ja suuruus sekä annettava kaivosoikeuden haltijalle enintään vuoden pituinen määräaika vakuuden asettamiselle. Li-

säksi kaivosviranomaisen on annettava kaivosoikeuden haltijalle yleisten ja yksityisten etujen kannalla tarpeelliset määräykset kaivoslain (621/2011) 52 §:n 3. momentin ja 125 §:n mukaisesti 30.6.2014 mennessä. Kaivoslain 125 § koskee kaivosturvallisuusluvassa annettavaa määräyksiä. Kaivosturvallisuuteen liittyvät asiat ja määräykset käsitellään ja tarkastetaan Turvallisuus- ja kemikaaliviraston järjestämissä kaivostarkastuksissa.

Kaivosluvassa annettavat yleisten ja yksityisten etujen turvaamiseksi annettavat määräykset

Voimassa olevassa Kainuun maakuntakaava 2020:ssa on osoitettu merkinnällä EK (ek, ek-t kohdemerkinnät) kaivoslain piiriin kuuluvien kaivoskivennäisten hyödyntämiseen tarpeellisia alueita. Merkinnällä on osoitettu kaivostoiminnassa olevia alueita apualueineen ja alueita, joilla kaivostoiminnan edellytykset on selvitetty (ympäristölupa, kaivospiiri). Maakuntakaavan em. alueilla on voimassa maankäyttö- ja rakennuslain (132/99) 33.1 §:n mukainen ehdollinen rakentamisrajoitus.

Kainuun maakuntakaavassa on osoitettu kohdemerkinnällä ek kaivostoimintaan tarkoitettu alue Alanen. Kaavamerkintä kattaa myös Tyvisuon kaivospiirin alueen.

Kainuun maakuntakaava 2020:ssa on annettu kaivostoimintaan tarkoitettuille alueille seuraava suunnittelumääräys: *"Alueen käyttöönottoa suunniteltaessa on otettava huomioon toiminnan aiheuttamat ympäristövaikutukset tuotannon aikana ja sen päätyttyä"*.

Kainuun maakuntakaavassa on osoitettu Tyvisuon kaivospiirin lähialueelle tärkeä pohjavesialue merkinnällä Pieni Katajamäen vedenhankintaan soveltuva pohjavesialue (pohjavesialuetunnus 1176520,2. lk).

Kainuun maakuntakaavassa on annettu tärkeitä vedenhankintaan soveltuvia pohjavesialueita koskeva suunnittelumääräys: *"Pohjavesien pilaantumis- ja muuttumisriskejä aiheuttavat laitokset ja toiminnat on sijoitettava riittävän etäälle pohjavesialueista tai suojattava niin, että pohjavesialueen käyttökelpoisuus vedenhankintaan ei vaarannu. Alueella tulee huolehtia pohjavesien suojelun ja maa-ainesten ottotarpeiden yhteensovittamisesta"*

Pohjavesien laatu Kainuussa on yleisesti katsoen hyvä. Kokonaisuudessaan Kainuun ohjavesialueita tarkastellessa voidaan havaita pohjavesiä pilaavien uhkatekijöiden olevan varsin vähäisiä. Riskejä pohjaveden puhtaudelle aiheuttavat kuitenkin maa-ainesten otto ja siihen liittyvät oheistoiminnat, maa- ja metsätalous, liikenne, teollisuus ja asutus. Tästä johtuen yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa on tarpeen huomioida seuraavat pohjavesien laadun ja määrän turvaamiseen liittyvät seikat:

- Maa-ainesten oton seurauksena pohjavettä suojaavan maakerroksen paksuus ohenee ja pohjaveden likaantumisherkkyys kasvaa. Pohjavesien suojelun ja maa-ainesten ottotarpeiden yhteensovittamista tulisi edistää laatimalla kunnostamissuunnitelmat niille olemassa oleville maa-ainesten ottoalueille, jotka sijaitsevat tärkeillä pohjavesi-

alueilla. Pohjavesien suojelemiseksi tulisi laatia lisää suojeleusuunnitelmia arvokkaiden pohjavesivarojen säilyttämiseksi myös tuleville sukupolville.

- Pohjavesialueilla sijaitsevilla metsätalousalueilla tulisi välttää uudistus- ja kunnostusojituksia sekä raskasta maanmuokkausta.
- Liikenteen liukkaudentorjunta ja muu kunnossapito tulisi hoitaa siten, ettei siitä aiheudu pohjavesien pilaantumisvaaraa.
- Yhdyskuntien viemäriverkostot tulisi rakentaa ja ylläpitää sekä tarvittaessa kunnostaa niin, ettei pohjavesien pilaantumisvaaraa aiheudu. Tärkeillä ja muilla vedenhankintaan soveltuvilla pohjavesialueilla olevilla, tiheästi rakennetuilla haja-asutusalueilla tulisi ensisijaisesti pyrkiä järjestämään viemärintä ja johtamaan jätevedet käsiteltäviksi pohjavesialueiden ulkopuolelle tai muutoin huolehtia riittävästä pohjavesien suojelusta.

Kainuun maakuntakaavassa on osoitettu Tyvisuon kaivospiirin alueen kautta kulkeva ohjeellinen ulkoilureitti Tiilikanjärvi-Maanselkä. Ulkoilureitti-merkinnällä osoitetaan vähintään ylikunnalliset ja maakunnallisesti merkittävät yleisen liikkumisen kannalta tärkeät ohjeelliset ulkoilureitit. Reitit voidaan perustaa sopimuksilla tai ulkoilulain mukaisesta.

Maakuntakaavassa osoitetaan yleisen ulkoilun kannalta merkittävimmät ulkoilureittien yhteystarpeet. Maakuntakaavassa osoitettu ulkoilureitistö on ohjeena ulkoilureittejä perustettaessa. Ulkoilulain mukaisesti ulkoilureittisuunnitelman vahvistaa alueellinen ympäristökeskus, minkä jälkeen kunta voi hakea määräyksen ulkoilureittitoimitukseen maanmittaustoimistolta. Ulkoilureittien jatkuvuuden ja ylläpidon kannalta on tärkeää, että reittien perustaminen toteutetaan joko ulkoilulain nojalla tai riittävän pitkiin sopimuksiin perustuen.

Kainuun maakuntakaavassa on osoitettu Tyvisuon kaivospiirin alueen kautta kulkeva ohjeellinen moottorikelkkailureitti. Moottorikelkkailureitti-merkinnällä osoitetaan vähintään ylikunnalliset ja maakunnalliseen merkittävät yleisen liikkumisen kannalta tärkeät ohjeelliset moottorikelkkailureitit. Moottorikelkkailureitit voidaan perustaa sopimuksilla tai maastoliikennelaissa säädetyllä tavalla.

Kainuun maakuntakaavassa osoitettavat ohjeelliset moottorikelkkailureitit perustuvat pääosin jo rakennettuun, rakenteilla olevaan tai suunniteltuun moottorikelkkailun runkoreitistöön (nykyisiin ns. ajouriin). Maakuntakaavassa osoitetaan maakunnan merkittävimmät moottorikelkkailun yhteystarpeet. Maakuntakaavassa osoitettu moottorikelkkailureitistö on ohjeen moottorikelkkailureittejä perustettaessa. Moottorikelkkailureitin perustaminen edellyttää reittisuunnitelmaa, jonka hyväksymisestä päättää kunnan ympäristösuoeluviranomainen. Moottorikelkkailureitti perustetaan lainvoimaisen reittisuunnitelman perusteella joko reittitoimituksessa tai maanomistajan ja reitin pitäjän välisellä kirjallisella sopimuksella.

Tyvisuon kaivospiirin lähialueella on karttatarkastelun perusteella vähän loma-asutusta. Kainuun liiton näkemyksen mukaan kaivostoiminnan lupame-

nettelyssä on kiinnitettävä erityistä huomiota alueen lähiasutukselle ja pinta- ja pohjavesille aiheutuviin haittoihin, häiriötilanteisiin ja tiedottamiseen sekä kaivostoiminnan päättymisen jälkeisiin ympäristövaikutuksiin ja lopetus- ja jälkitoimenpiteisiin. Kaivostoiminnan käynnistymisen yhteydessä tulee varautua olemassa olevan moottorikelkkailu-uran mahdolliseen siirtämiseen sekä ottaa huomioon maakuntakaavassa osoitettu ohjeellinen ulkoilureitti."

2) Suunnittelujohtaja Hannu Heikkinen ja maankäyttöasiantuntija Martti Juntunen ovat 12.5.2014 antaneet Turvallisuus- ja kemikaalivirastolle seuraavan sisältöisen lausunnon:

"LAUSUNTO KAIVOSLUVASSA ANNETTAVIEN YLEISTEN JA YKSITYISTEN ETUJEN TURVAAMISEKSI TARPEELLISTEN MÄÄRÄYSTEN ANTAMISESTA JA VAKUUDEN MÄÄRÄÄMISESTÄ

Turvallisuus- ja kemikaalivirasto (Tukes) on pyytänyt kaivoslain (10.6.2011/621) 37 §:n nojalla Kainuun liiton lausuntoa Paltamon Maailmakorven (KaivNro 6492) kaivosluvassa annettavien yleisten ja yksityisten etujen turvaamiseksi tarpeellisten määräysten antamisesta ja vakuuden määräämisestä.

Maailmakorven kaivospiirin kaivoskivennäinen on talkki ja nikkeli. Maailmakorven kaivospiiritoimitus on valmis, mutta kaivoskirjaa ei ole annettu. Alueella ei ole aloitettu kaivostoimintaa, eikä toimintaa varten ole ympäristölupaa.

Kuulemisen peruste on kaivoslain (621/2011) 181 §. Kaivosviranomaisen on määrättävä vakuuden laji ja suuruus sekä annettava kaivosoikeuden haltijalle enintään vuoden pituinen määräaika vakuuden asettamiselle. Lisäksi kaivosviranomaisen on annettava kaivosoikeuden haltijalle yleisten ja yksityisten etujen kannalta tarpeelliset määräykset kaivoslain (621/2011) 52 §:n 3. momentin ja 125 §:n mukaisesti 3062014 mennessä. Kaivoslain 125 § koskee kaivosturvallisuusluvassa annettavaa määräyksiä. Kaivosturvallisuuteen liittyvät asiat ja määräykset käsitellään ja tarkistetaan Turvallisuus- ja kemikaaliviraston järjestämissä kaivostarkastuksissa.

Kaivosluvassa annettavat yleisten ja yksityisten etujen turvaamiseksi annettavat määräykset

Voimassa olevassa Kainuun maakuntakaava 2020:ssa Maailmakorven kaivospiirin alue on osoitettu maa- ja metsätalousvaltaiseksi alueeksi (M).

Kainuun maakuntakaavassa on annettu pääasiassa maa ja metsätaloukseen käyttöön tarkoitettuja alueita koskeva suunnittelumääräys: "Maa- ja metsätaloukseen tarkoitettuja alueita voidaan käyttää alueen pääasiallista käyttötarkoitusta sanottavasti haittaamatta ja luonnetta muuttamatta myös erityislainsäädännön ohjaamana muihin tarkoituksiin, kuten luontais- tai muuhun elinkeinotoimintaan, turvetuotantoon, maa- ja kiviainesten ottoon, haja-asutusluonteiseen pysyvään ja loma-asumiseen sekä jokamiehen oikeuden rajoissa ulkoiluun ja retkeilyyn. Alueille voidaan perustaa yksityisiä suojelualueita. Ilman erityisiä perusteita hyviä ja yhtenäisiä peltoalueita ei

tule ottaa taajamatoimintojen käyttöön. Maankäyttöä suunniteltaessa on tuettava metsätalousalueiden yhtenäisyyttä ja toimivuutta".

Kainuun maakuntakaavan alueesta on pääosa maa- ja metsätaloukseen tarkoitettua aluetta (M). Maa- ja metsätaloukseen tarkoitetuille alueille voidaan perustaa yksityisiä suojelualueita ja erityisestä syystä voidaan osoittaa muuta elinkeinotoimintaa palvelevaa maankäyttöä. Elinkeino-toiminnan sijoittumisella on kuitenkin ensisijaisesti pyrittävä tukemaan ole-massa olevaa alue- ja yhdyskuntarakennetta. Mahdolliset uudet turpeen ja maa- tai kiviainesten ottamisalueet voivat sijoittua maa- ja metsätaloukseen. Kainuun maakuntakaavassa ei ole osoitettu peltoalueita aluevarauk-sen, mutta maa- ja metsätaloukseen tarkoitetuille alueille on annettu yleinen maakuntakaavamääräys, jonka tarkoituksena on turvata hyvien ja yhtenäisten pelto- ja metsätaloukseen säilyminen maa- ja metsätalouk-säilytyksessä. Maa- ja metsätaloukselle alueille on osoitettu päällekkäis-merkintänä kehittämisvyöhykkeitä sekä maiseman, luonnon ja kulttuuriympäristön vaalimisen kannalta tärkeitä osa-alueita.

Maa- ja metsätaloukseen tarkoitettulla alueella maankäyttöä ohjaa eril-lislainsäädäntö, kuten maa aineslaki, kaivoslaki, ympäristönsuojelulaki, luonnonsuojelulaki, metsälaki ja poronhoitolaki. Maakuntakaavassa osoite-tuilla maa - ja metsätaloukseen tarkoitetuilla alueille metsien käyttöä ohjaa metsälaki (1093/1996). Metsälain tavoitteena on edistää metsien ta-loudellisesti, ekologisesti ja sosiaalisesti kestävä hoitoa ja käyttöä siten, että metsät antavat kestävästi hyvän tuoton samalla kun niiden biologinen monimuotoisuus säilytetään metsälaissa mainittujen erityisen tärkeiden elinympäristöjen ja muiden arvokkaiden luontokohteiden säilyttämisellä. Matkailualueilla ja niiden lähialueille metsien hoidossa ja käytössä tulee ot-taa huomioon matkailun tarpeet.

Paltamon Maailmakorven kaivospiirin lähialueella on pysyvää ja loma-asu-tusta. Kainuun liiton näkemyksen mukaan Maailmakorven kaivostoiminnan lupamenettelyssä on kiinnitettävä erityistä huomiota alueen lähiasutukselle kohdistuviin haittoihin, melu- ja värinävaikutuksiin, ilmanlaatuun, pinta- ja pohjavesille aiheutuviin haittoihin, maisemavaikutuksiin, häiriötilanteisiin ja tiedottamiseen sekä kaivostoiminnan päättymisen jälkeisiin ympäristövai-kutuksiin ja lopetus- ja jälkitoimenpiteisiin.

3) Suunnittelujohtaja Hannu Heikkinen ja aluesuunnitteluasiantuntija Ismo Vendelin ovat antaneet 22.4.2014 Pohjois-Pohjanmaan ely-keskukselle seuraavan sisältöisen lausunnon:

"LAUSUNTO PIIPARINMÄEN-LAMMASLAMMINKANKAAN TUULIVOIMA-PUISTON YMPÄRISTÖVAIKUTUSTEN ARVIOINTISELOSTUKSESTA

Pohjois-Pohjanmaan elinkeino-, liikenne-, ja ympäristökeskus on pyytänyt mm. Kainuun liitolta lausuntoa Piiparinmäen-Lammaslamminkankaan tuuli-voimapuiston ympäristövaikutusten arviointiselostuksesta. Pohjois-Pohjan-maan ELY-keskus toimii Piiparinmäen-Lammaslamminkankaan tuulivoima-puiston ympäristövaikutusten arviointimenettelyn yhteysviranomaisena.

Metsähallitus Laatumaa suunnittelee kolmen maakunnan, Pohjois-Pohjan-

maan, Pohjois-Savon ja Kainuun alueella sijaitsevalle Piiparinmäen-Lammaslamminkankaan alueelle tuulivoimapuistoa. Kainuussa tuulivoimapuisto sijoittuisi Kajaanin kaupungin alueelle.

Tuulivoimapuistoa suunnitellaan 85–127:lle noin 3 MW:n yksikkötehoiselle tuulivoimalaitokselle, joiden nimellisteho on yhteensä noin 255–381 MW ja vuosituotanto noin 765–1143 GWh valitusta vaihtoehdosta riippuen. YVA-menettelyssä tarkastellaan kahta tuulivoimapuiston toteuttamisvaihtoehtoa ja niin sanottua nollavaihtoehtoa, jossa puistoa ei toteutettaisi. Toteuttamisvaihtoehdot eroavat rakennettavien tuulivoimaloiden lukumäärän ja alueen koon osalta. Tarkasteltavat sähkönsiirron vaihtoehdot tarkentuvat suunnittelun edetessä.

YVA-menettelyn tarkoituksena on vähentää hankkeen haitallisia vaikutuksia, edistää kansalaisten vaikutusmahdollisuuksia ja lisätä tietoa päätöksenteon tueksi. Arviointiselostuksessa määritellään muun muassa arvioitavat vaihtoehdot, hankevaihtoehtojen ja nollavaihtoehdon ympäristövaikutukset ja niiden merkittävyys sekä arvioitujen vaihtoehtojen vertailu.

Arvioitavat vaihtoehdot

YVA-menettelyssä tarkastellaan kahta hankevaihtoehtoa, jotka eroavat rakennettavien tuulivoimaloiden lukumäärän ja alueen koon osalta sekä ns. nollavaihtoehtoa. Molemmissa vaihtoehdoissa voimalayksikön tornikorkeus olisi 120–160 metriä, lavan pituus 50–70 metriä ja todennäköisin teho 3 MW. Molemmissa hankevaihtoehdoissa sähkönsiirtoon liitytään rakentamalla Vuolijoen sähköasemalta voimajohto hankealueelle rakennettavalle sähköasemalle.

Ympäristövaikutusten arviointiselostus

Suunniteltu tuulivoimahanke vastaa Kainuun maakuntaohjelmassa 2009–2014 ja Kainuun ympäristöohjelmassa 2020 esitettyjä tavoitteita energiaomavaraisuudesta ja uusiutuvan energian tuotannon edistämisestä Kainuussa. Valmisteilla olevissa Kainuun maakuntasuunnitelmassa ja -ohjelmassa tavoitteena on kehittää Kainuusta energiaosaava ja ilmastovastuullinen kestävä kehityksen maakunta, jossa myös vähähiilisyys toteutuu. Suunniteltu tuulivoimahanke vastaa osaltaan myös näihin esitettäviin tavoitteisiin.

Ympäristövaikutusten arviointiselostus on kattava ja pääosin selkeä. Selostus on hyvä perusta hankkeen jatkosuunnittelulle. Arviointiselostuksessa on otettu huomioon Kainuun liiton 22.3.2013 antamassa lausunnossa esitetyt asiat.

Voimassa olevassa, valtioneuvoston vuonna 2009 vahvistamassa Kainuun maakuntakaavassa 2020 ei ole käsitelty tuulivoimaa asiakokonaisuutena, eikä ole osoitettu tuulivoimatuotantoon soveltuvia alueita. Seudullisesti merkittävän tuulivoimatuotannon sijoittuminen Kainuussa on päätetty ratkaista oman erillisen tuulivoimavaihemaakuntakaavan laatimisella. Kainuun maakuntavaltuusto teki 25.3.2013 päätöksen Kainuun tuulivoimamaakuntakaavan käynnistämisestä. Tuulivoimavaihemaakuntakaavassa tarkastellaan pitkän aikavälin tavoitteita. Tuulivoimavaihemaakuntakaavan laati-

sen lähtökohtana otetaan huomioon Sisä-Suomen tuulivoimaselvitys (2011) ja sitä täydentävät selvitykset sekä meneillään olevat tuulivoimahankkeet ja niiden suunnitteluun liittyvät selvitykset. Kaavan tavoitevuodeksi on asetettu vuosi 2030. Vahvistuessaan tuulivoimavaihemaakuntakaava kumoaa 29.4.2009 vahvistetun maakuntakaavan vaihemaakuntakaavassa osoitettujen maankäyttöratkaisujen osalta.

Kainuussa on toteutettu yhteistyössä viiden muun maakunnan kanssa Sisä-Suomen tuulivoimaselvitys (2011), jossa on määritetty potentiaaliset tuulivoimatuotantoon soveltuvat alueet maakuntakaavoituksen näkökulmasta. Kainuun liiton toimesta on laadittu vuonna 2013 Kainuun maakuntakaavan tuulivoimaselvityksen täydennys. Täydentävässä selvityksessä on otettu huomioon aiemman selvityksen lisäksi maakunnan alueella tiedossa olevat tuulivoimahankkeet. Selvityksen tavoitteena on ollut luoda edellytykset valita tuulivoimapuistoille sopivimmat alueet, jotka voidaan varata maakuntakaavassa tuulivoimatuotannolle. Selvityksessä on tarkasteltu erityisesti tuulivoimapuistojen näkyvyyttä, melu- ja välkevaikutuksia, vaikutuksia linnustoon, porotalouteen, hiljaisiin alueisiin, maakunnallisesti ja valtakunnallisesti merkittäviin maisema-alueisiin sekä sähköverkkoon liittymistä ja lentoturvallisuuden asettamia rajoitteita. Selvityksessä alueet on jaoteltu hyvin soveltuviin, mahdollisesti soveltuviin ja heikosti soveltuviin alueisiin. Selvityksessä Maaselänkankaan-Lammaslammin kankaan alue on arvioitu seudullisesti merkittävään tuulivoimatuotantoon mahdollisesti soveltuvaksi alueeksi.

Tuulivoimaloiden melu on eräs keskeisimmistä ihmisten elinympäristöä koskevista vaikutuksista tuulivoimahankkeissa. Ympäristöministeriön tietojen mukaan tuulivoimarakentamisen ulkomelutasoa koskevista suunnitteluohjeistoista on tarkoitus antaa valtioneuvoston asetus keväällä 2014. Ympäristöministeriön laadinnassa olevien ohjeiden tarkoituksena on antaa tukea tuulivoima-alueiden suunnittelulle. Ympäristöministeriön meluohjeistuksen valmistuessa kyseinen ohjeistus on syytä ottaa huomioon hankkeen jatkosuunnittelussa.

Kainuun liitolla ei ole muuta huomautettavaa arviointiselostuksesta."

Lisätietoja lausunnoista antaa suunnittelujohtaja Hannu Heikkinen, p. 044 7100 864.

Maakuntajohtajan ehdotus:

Maakuntahallitus päättää, ettei viranhaltijapäätöksiä ja pöytäkirjoihin merkittyjä päätöksiä oteta maakuntahallituksen käsiteltäväksi ja merkitsee annetut lausunnot tiedoksi.

Maakuntahallitus:

Hyväksyi.
